

Foto: Scanpix

Antropolog Sally Anderson stiller i sin nye bog spørgsmålstegn ved idrætsforeningernes rolle som demokratiske læringsrum. Men hun mener, idrætsforeningerne har været med til at gøre det almindeligt at tage sin krop med ud i det offentlige rum.

MONOPOL PÅ DEMOKRATISK DANNELSE

EN AF JUVELERNE I DEN DANSKE KULTURARVS KRONE ER FORENINGSLIVET. EN ANTROPOLOG MED AMERIKANSKE RØDDER STILLER SPØRGSMÅLSTEGN VED FORENINGSLIVETS MONOPOL PÅ DEN DEMOKRATISKE DANNELSE.

* Idrætsforeningerne bliver fremhævet som grundlæggende for vores demokratiske dannelse. Politikere, meningsdannere og de store idrætsorganisationer giver indtryk af, at idrætsforeningerne spiller en unik rolle som læringsrum for socialt fællesskab og demokrati. Ni ud af ti danske børn har været medlemmer af en idrætsforening på et tidspunkt i deres liv, og med omkring 14.000 idrætsforeninger er der en forening for hver 385 danskere.

Hvor højt værdsat idrætsforeningerne er, kommer blandt andet til udtryk i kulturminister Brian Mikkelsens forord til pjecen 'Børn og unge i bevægelse'. Her skriver han, at det offentlige involverer sig i idrætsforeningerne på grund af de værdier, "der ligger i det forpligtende fællesskab og i den demokratiske læring".

En anden, der også priser foreningernes værdier og ikke mindst den demokratiske dannelse, er landskonsulent i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) Max Rasmussen. Han arbejder blandt andet med at få flere børn ind i idrætsforeningerne. For ham er den demokratiske dannelse i foreningerne "helt afgjort vigtig". Max Rasmussen mener, dannelsen ligger i selve foreningsstrukturen: "Børnene lærer noget af, at nogle bliver valgt og får en eller anden form for myndighed – eller magt om man vil. Det tager de med sig videre".

Derudover fremhæver han læringen i foreningslivets praktiske arbejde: "Yde/nyde-forholdet er vigtigt. Det vil sige det forhold, at man er nødt til at yde en praktisk indsats i foreningen for at kunne nyde dens muligheder. For børnenes vedkommende kan det være at indsamle penge til træningslejr eller at være til stede, når der er arbejdsweekend. Det bruger vi en del resurser på at opretholde, for det mener vi, børnene lærer af", siger Max Rasmussen.

DEMOKRATI LANGT FRA VIRKELIGHEDEN

Spørgsmålet er imidlertid, om idrætsforeningerne spiller en unik rolle som demokratisk læringsrum. Antropologen og dansk-amerikaneren Sally Anderson har undersøgt, hvad der ligger bag den kollektive begejstring for idrætsforeningerne. I sin nye bog rejser hun tvivl om, hvorvidt idrætsforeningerne spiller en så unik rolle, som de giver indtryk af. Hun fokuserer blandt andet på forestillingen om idrætsforeningerne som demokratiske læringsrum. Hvordan kommer 'demokrati' til udtryk i foreningslivet, og er det noget, børnene selv oplever?

Efter sine ekspeditioner ud i foreningslivet stiller Sally Anderson sig tvivlende over for forestillingen om idrætsforeningerne som demokratiske læringsrum. "Jeg havde svært ved at se noget af det, jeg kalder 'demokrati' derude. For mig er demokrati noget med at stemme og en måde at beslutte nogle ting på. Det kunne jeg ikke få øje på, at børnene var en del af", siger hun og henviser til, at børnene som regel ikke har stemmeret, som regel ikke har noget at skulle have sagt om træningstider og kun i få tilfælde deltager aktivt i det praktiske arbejde.

Det gik i det hele taget hurtigt op for Sally Anderson, at det var svært at få hånd om, hvad man mente med 'demokrati' i foreningslivet i forhold til børn. "Der bliver talt meget om, at børnene skal ud i foreningerne for at lære demokrati, og at for-

"Der er mange andre civile rum, hvor børn kan lære det samme som i idrætsforeningerne, men de har ikke den samme stærke historiske og strukturelle position som idræt."

eningerne er et læringsrum for demokrati, men man præciserer aldrig rigtigt, hvad man mener," siger hun.

Sally Anderson spurgte også de 10-12 årige børn, hvordan de oplevede det "at gå til noget", og hun opdagede hurtigt, at de havde svært ved at finde ord for, hvad en forening var. "En forening, det er ligesom DGI-byen ikke?", sagde én. En anden mente, det var et sted, "hvor alle kunne komme og prøve at spille badminton", en tredje kunne ikke huske det, og en fjerde gav op med det samme.

Asger på 12 år havde dog en særdeles god fornemmelse for, hvad en forening var: "Ja, det er sådan én, min far er i", siger Asger og fortsætter: "Der er en leder. Og så er der en styregruppe og en formand og en vice-formand. Og så er der en masse inaktive medlemmer og nogle, der laver alt arbejdet. Og en masse der ikke gider komme til møderne. Det er min far sur over. Og så er der en masse, der bruger foreningen, men som ikke er gamle nok til at deltage i møderne". Sally Anderson mener, det er vigtigt at lytte til børnenes oplevelser: "Asgers beskrivelse er måske tættere på den demokratiske virkelighed i foreningslivet end megen politisk retorik".

KROPPENS DEMOKRATI

Hvis man alligevel skal tale om en demokratisk dannelse i idrætsforeningerne, mener Sally Anderson, at det er mest frugtbart at tale om "kroppens demokrati". Med inspiration fra den svenske etnolog Jonas Frykman mener hun, at idrætsforeningerne er et sted, hvor almindelige menneskers kroppe kan mødes og komme til syne i al deres forskellighed. Man kan dermed ifølge Sally Anderson tale om en form for "kropslig integration" og måske endda "kropsligt demokrati".

"Idrætsforeningerne har været med til at gøre det almindeligt at tage sin krop med ud i det offentlige rum. Her bliver kroppene ikke så meget *lige*, men *almindelige*. Vi bliver vant til at se dem i det offentlige rum. Jo flere forskellige kroppe der kommer ud i dette rum, jo mindre forundret bliver man over at se en flok piger, der spiller fodbold i parken en søndag morgen ved siden af en flok mennesker af blandet alder, der dyrker Tai Chi. Man kan sige, at denne 'almindelighed' både er integrerende og demokratisk. Det er bare ikke noget, som idrætsforeninger har patent på," siger hun.

I undersøgelsen af idrætsforeningerne har det forundret Sally Anderson meget, hvor lidt værdi nogle foreninger rent faktisk tilføjer de kropslige færdigheder, der er forbundet med at dyrke idræt. "Jeg synes, det virkede, som om børnene ikke skulle lære ret meget og ikke blive særligt gode – måske især de såkaldte ressourcetsvage børn. Det vigtigste syntes at være, at de bare var derude og havde det hyggeligt sammen." →

FAKTA OM DANSK IDRÆTSLIV

Danmark har cirka 14.000 idrætsforeninger, organiseret i de tre hovedorganisationer: Danmarks Idræts-Forbund, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Dansk Firmaidrætsforbund. De mest populære idrætsgrene er fodbold, gymnastik, badminton og håndbold.

Det årlige offentlige tilskud til idrætten er på cirka 3,5 milliarder kr. Idrætslivet er reguleret af Kulturministeriet, når det gælder eliteidræt, Undervisningsministeriet igennem folkeoplysningsloven, Skatteministeriet igennem tips- og lottopenge og Sundhedsministeriet i forbindelse med dopinglovgivningen.

Anderson mener, at adskillelsen mellem de kropslige og de sociale færdigheder er så indprentet, at det tangerer religion, og hun mener, det er en dybt problematisk misforståelse, at de kropslige færdigheder ikke betyder noget for de sociale. "Mange af børnene har virkelig brug for de færdigheder, for eksempel for at kunne komme ud og sige 'se nu kan jeg noget'. Vi ved jo for eksempel, at de børn med de bedste kropslige færdigheder er de mest populære i klassen. Det behøver ikke være på eliteplan, men hvorfor ikke lære at spille badminton, så godt man kan, når man nu bruger så meget tid i badmintonklubben?"

SOCIALE GEVINSTER

Sally Andersons skepsis over for idrætsforeningernes demokrati-retorik får hende dog ikke til at underkende foreningernes berettigelse eller værdi. Hun anerkender, at børn og unge har meget at lære af at dyrke foreningsidræt. Men hun stiller spørgsmålstegn ved den eksklusive stilling, idrætsforeningerne har opnået i det danske samfund. Det, hun opfatter som eksklusivt, kommer blandt andet til udtryk, når landskonsulent Max Rasmussen fra DGI fremhæver idrætsforeningernes opdragelsesmæssige rolle for børn og unge.

Han mener, foreningerne er et af opdragelsens tre ben med hjemmet og skolen som de to andre: "Barnet skal jo nok overleve, selvom det ikke kommer i en idrætsforening. Men uden foreningen går man glip af en god mulighed for at lære vigtige kompetencer. Foreningerne giver muligheder for at lære at klare udfordringer, for at øve sig i samarbejde og for at blive udfordret inden for trygge rammer". Det er ifølge Max Rasmussen vigtige kompetencer, som børnene kan tage med sig ud i deres sociale liv og på arbejdsmarkedet. Kompetencerne er for Rasmussen så vigtige, og idrætsforeningerne har så meget at tilbyde børn og unge, at han og DGI har rettet blikket mod SFO-institutionerne for at nå ud til de børn, som endnu ikke er med i en idrætsforening. Han understreger dog, at foreningerne

ikke er formålet i sig selv. Det afgørende er, at børnene dyrker idræt.

Sally Anderson er enig med Max Rasmussen i, at der er vigtige sociale gevinster at hente i idrætsforeningerne. Men hun er skeptisk over for det, hun opfatter som en forestilling om, at det er det eneste sted, de findes. "Hvis nogen skulle spørge mig, hvad vil du gerne have, at dine børn laver i deres fritid, så ville jeg sige idræt – fint, men lige så gerne musik eller dans eller noget helt tredje. Der er mange andre civile rum, hvor børn kan lære det samme som i idrætsforeningerne, men de har ikke den samme stærke historiske og strukturelle position som idræt." Af samme grund er Sally Anderson med sine egne ord "knotten" over forestillingen om det foreningsløse barn, der går glip af en masse ved ikke at være med i en idrætsforening. Hun mener, man overser mange vigtige alternative foreningsstrukturer ved at fokusere så entydigt på idrætsforeningerne. Som eksempel fremhæver hun blandt andet en basketturnering, som en af hendes interviewpersoner fortalte om. "Det gjorde vi selv – helt uden pædagoger!", fortalte drengen stolt om turneringen, som børn fra forskellige nationaliteter havde organiseret i gården i en boligblok i Sydhavnen.

Sally Anderson siger: "Religionsbaserede lørdags- eller søndagsskoler og lejre er også eksempler på organiseringsformer, hvor børn mødes på tværs og dyrker socialt samvær, fællesskab og derved øver sig i den vigtige kompetence, det er at være sammen med andre i civile rum. Børn kan være med i så mange andre lærerige sammenhænge, hvor de dyrker aktiviteter sammen med forskellige mennesker, uden at det foregår i foreningsregi." ■

Af Jesper Nissen
jesni@dpu.dk

SALLY ANDERSON

Antropolog og adjunkt på Institut for Pædagogisk Antropologi på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Hun forsker blandt andet i børn og unge i Danmark og er tilknyttet projektet Civilisering.dk. Andersons bog om de danske idrætsforeninger – 'Civil Society. Children, Sport and Cultural Policy in Denmark' – udkommer til vinter på Information Age Publishing, USA.

WWW | www.dpu.dk/om/saan